

БІБЛІОТЕКА
ШКІЛЬНОЇ
КЛАСИКИ

У КРАЇНСЬКА

ТВОРИ
ШКІЛЬНОЇ
ПРОГРАМИ
ДЛЯ
ЧИТАННЯ
ТА ОBOB'ЯЗКОВОГО
ВИВЧЕННЯ

ІНТИМНА ЛІРИКА

ББК 84.4УКР-5я43
У45

Серія «Бібліотека шкільної класики»
заснована 2005 року

Упорядкування текстів, передмова,
підготовка коментарів, приміток
та навчально-методичних матеріалів
Катерини Борисенко

Художнє оформлення серії
Наталі Задорожної

Обкладинка
Тетяни Куц

785235

У45 **Українська інтимна лірика: Твори:** [Для старш. шк. віку]: / Упорядкув. текстів, передм., підготов. комент., прим. та навч.-метод. матеріалів К. Г. Борисенко. – К.: Школа, 2009. – 352 с. – (Б-ка шкіль. класики).

ISBN 966-661-621-1 («Школа»)

ISBN 966-339-466-8 (НКП)

До хрестоматії увійшли перлини української інтимної лірики від епіграм епохи Відродження (XVI ст.) до сучасних текстів письменників-постмодерністів початку XXI ст. Серед авторів – класики українського письменства Лазар Баранович, Іван Величковський, Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Павло Тичина, Володимир Свідзінський, Василь Стус, Ліна Костенко, Микола Вінграновський та інші, чії поезії про кохання належать до найкращих зразків світової інтимної лірики.

Другий розділ хрестоматії склали бібліографічні та методичні додатки, покликані познайомити юного читача із розвитком на українських теренах цього виду лірики й дати йому своєрідні «ключі» для аналізу.

ББК 84.4УКР-5я43

ISBN 966-661-621-1 («Школа»)

ISBN 966-339-466-8 (НКП)

© Видавництво «Школа», 2009

ЗМІСТ

<i>Катерина БОРИСЕНКО. До природи почуття. Передмова</i>	5
Севастіян Фабіян КЛЬОНОВИЧ	
<i>Роксоланія. Уривок із поеми</i>	5
Лазар БАРАНОВИЧ	
<i>На Венеру осторога, утікай мерщій до Бога</i>	11
Іван ВЕЛИЧКОВСЬКИЙ	
<i>До жонатих</i>	12
<i>«Од коль жона іменем тим ся називає?..»</i>	12
<i>Невіста</i>	12
<i>О жоноцьком розумі</i>	12
Данило БРАТКОВСЬКИЙ	
<i>З чого зроблено жінку</i>	13
<i>Порада</i>	13
<i>Покірна жінка</i>	13
<i>Ліпше з левом на пуші, ніж із жінкою злою</i>	13
<i>Про багату жінку</i>	14
<i>Чим є жінка</i>	14
Климентій ЗІНОВІЙ	
<i>О жонах сварливих і злоязичних</i>	15
<i>Про людей тих, що неслухно чинять, котрі женяться і посягають, не в рівності літ пробуваючи, тобто а саме, що часом буде муж старий, а жона вельми молода, чи жона вельми стара, а муж значно молодший, а відтак поміж такими через те більше життя злого, аніж доброго</i>	16
<i>Про чоловіків упертих і нерозважливих, котрі зовсім не мають любові до своїх жінок, особливо до чесних, не запідозрених і побожних</i>	16
Теофан ПРОКОПОВИЧ	
<i>Дистих для того, хто просить любові</i>	18
<i>Жарт на Венеру, що шукає свого сина Купідона</i>	18
Семен КЛИМОВСЬКИЙ	
<i>Іхав козак за Дунай</i>	19
Василь ДОВГОВИЧ	
<i>Прощання соромливості в ХІХ столітті</i>	20
<i>Агнесине обличчя</i>	20

Благання до Купідона вчинити так, щоб Агнеса покохала мене	21
Пісні з п'єси Івана Котляревського «Наталка Полтавка»	23
«Чого вода каламутна...»	23
«Віють вітри, віють буйні...»	23
«Сонце низенько, вечір близенько...»	24
«Ой я дівчина полтавка...»	25
Петро ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ	
До Любки	26
Левко БОРОВИКОВСЬКИЙ	
Пісня русалок	27
Віктор ЗАБІЛА	
Соловей	28
Маркіян ШАШКЕВИЧ	
Вірна	30
Євген ГРЕБІНКА	
«Ні, мамо, не можна нелюба любить...»	31
Костянтин ДУМИТРАШКО	
До карих очей	32
Тарас ШЕВЧЕНКО	
«Якби зустрілися ми знову...»	33
«Якби мені черевики...»	33
«І багата я...»	34
«Ой пішла я у яр за водою...»	34
«У перетику ходила...»	35
«Якби мені, мамо, намисто...»	36
«І станом гнучим, і красою...»	37
Ликері	38
Л.	39
Михайло ПЕТРЕНКО	
«Взяв би я бандуру...»	40
Пантелеймон КУЛІШ	
Люлі-люлі	41
Гульвіса	41
Чолом доземний моїй же таки знаній	43
Пряха	44
«Стиха серце підмиває...»	45
«Любить метелик пишну троянду...»	45

«Що в мене ти закохалась...»	46
«Тихий берег понад морем...»	46
«В твої голубенькі очі...»	47
«Знов я серце упокорив...»	47
«Тим від тебе утікаю...»	48
«Блукаю між квітками...»	48
Володимир АЛЕКСАНДРОВ	
«Я бачив, як вітер беріску зломив...»	49
Леонід ГЛІБОВ	
«Ой не цвісти калиноньці...»	50
Степан РУДАНСЬКИЙ	
«Повій, вітре, на Україну...»	52
Ти не моя	53
«Мене забудь, моя дівчино!»	53
Михайло СТАРИЦЬКИЙ	
Виклик	55
Монологи про кохання	56
Іван ФРАНКО	
«Не минай з погордою...»	57
«Ой ти, дівчино, з горіха зерня...»	57
«Червона калино, чого в лузі гнешся...»	58
«Я не тебе люблю, о ні...»	58
«Чого являєшся мені...»	60
«Якби знав я чари, що спиняють хмари...»	61
«Що щастя? Се ж ілюзія...»	62
«Як почувеш вночі край свого вікна...»	63
«Покоїк і кухня, два вікна в партері...»	63
«Тричі мені являлася любов...»	64
«Пісне, моя ти підстрелена пташко...»	66
Епілог («Розвійтеся з вітром, листочки зів'ялі...»	66
«Так, ти одна моя правдивая любов...»	67
Кесар БІЛИЛОВСЬКИЙ	
Дайте-бо жить!	68
Василь ЩУРАТ	
«Про душу не мов мені, мила...»	69
Борис ГРІНЧЕНКО	
Під вербами	70

Павло ГРАБОВСЬКИЙ	
До Н. К. С.	71
«Я кохаю тебе, а не знаю – за що...»	71
Володимир САМІЙЛЕНКО	
Сонети	72
Посвята Зінаїді Р-ській	73
Леся УКРАЇНКА	
Розбита чарка	74
«Хотіла б я тебе, мов плюш, обняти...»	74
«Коли дивлюсь глибоко в любі очі...»	75
«Горить моє серце, його запалила...»	76
«Зорі, очі весняної ночі!...»	76
«Нічка тиха і темна була...»	77
«Усі говорять: «він навіки згинув!»	78
«Стояла я і слухала весну...»	79
«Твої листи завжди пахнуть зов'ялими трояндами...»	79
Микола ВОРОНИЙ	
«Нехай з-поміж усіх ти мов зірниця сяєш...»	81
Чари	82
Серенада	82
Талісман	83
Ти не любиш мене...	84
Ні, не забув...	84
Агатангел КРИМСЬКИЙ	
З Гайневих пісень	86
У горах ліванських	86
Олександр ОЛЕСЬ	
«Ти знов прийшла, щоб всі чуття холодні...»	87
Чари ночі	87
«Ти зовсім мене не кохала...»	89
«Ні, забуття не дасть мені й сама природа...»	89
«Ти з'являєшся, як ранок...»	89
«Люблю! Як в перший раз люблю...»	90
«Одну я любив за веселість...»	90
«В вас стільки сонця золотого...»	91
Петро КАРМАНСЬКИЙ	
Двигну тебе на крилах туги	92

Володимир СВІДЗІНСЬКИЙ	
«Не мов нічого, кохана...»	96
«Ой упало сонце в яблуневий сад...»	96
«Ніч вереснева хлюдна...»	97
«Як повно кругом...»	97
Зрада	98
«Спи. Засни...»	99
Пам'яті З. С-ської	100
Микола ЗЕРОВ	
Елегія	102
Навсикая	102
Юрій КЛЕН	
Беатріче	104
Павло ТИЧИНА	
«Десь надходила весна. — Я сказав їй: ти весна!..»	105
«Цвіт в моєму серці...»	105
«Не дивися так привітно...»	106
«Подивилась ясно, — заспівали скрипки!..»	107
«З кохання плакав я, ридав...»	107
«О, панно Інно, панно Інно!..»	108
«Ви знаєте, як липа шелестить...»	108
Коли в твої очі дивлюся...	109
«Десь на дні мого серця...»	109
Я кличу тебе...	110
Михайль СЕМЕНКО	
Осінь	111
...про білі ночі. про рожевий сутінок...	111
Обезженщенна пустеля	112
Бажання	112
Серце в блуканні	113
Осіння симфонія	113
Улиця	114
Сьогодні	114
Мое кохання	115
Г'єро кохає	116
Місто над бухтою	116
Павзи	117
Фальшивим тоном	118

Парикмахер	118
Зорі реклам	119
До побачення	119
По шляху суперечок	120
Розстання	120
Вигнанець	121
Інтерференція	121
Заплети косу міцніш	122
Обожевлені коси	122
Мила йде	122
Василь ЕЛЛАН (БЛАКИТНИЙ)	
Ти пробач...	123
Максим РИЛЬСЬКИЙ	
Яблука допіли, яблука червоні!..	124
«У теплі дні збирання винограду...»	124
Поцілунок	125
«Анхізів син, вклонившись богині...»	125
«Любов чи ні – не знаю...»	126
Євген МАЛАНЮК	
Сьогодні	127
Беатріче	128
Серпневі строфи	128
Микола БАЖАН	
Любисток	129
Дорога несходима	129
Голос Едіт Піаф	131
«Я тягнусь до тебе в ночі й дні осінні...»	134
Володимир СОСЮРА	
«Так ніхто не кохав. Через тисячі літ...»	135
Васильки	135
Марії	136
«Мені ти приснилась давно...»	137
«Чи знаєш ти світання в полі...»	137
Олена ТЕЛІГА	
«Сьогодні кожний крок хотів би бути вальсом	138
Літо	138
Богдан-Ігор АНТОНІЧ	
Шлюб	139

Весняна ніч	139
Весільна	140
Весільна ніч	140
Два серця	140
Тернина	141
Барвінкова ширість	141
Андрій МАЛИШКО	
«Ми підем, де трави похилі...»	142
«Цвінуть осінні тихі небеса...»	142
Богдан БОЙЧУК	
«Живемо у далеких містах...»	144
Дмитро ПАВЛИЧКО	
«Не бійся сивини моєї...»	146
«Ми вийдем з тобою на листя опале...»	147
«Зніми мені легенькою рукою...»	147
«Я бачив тебе сьогодні...»	147
«Я пригадав собі один стіжок у горах...»	148
«Дівочих непорочних ліній...»	148
«Я стужився, мила, за тобою...»	148
«Напав я на тебе раптом...»	149
«Я вчився сорок літ, та не навчився досі...»	151
«Ми цілувались на морозі...»	151
«В тобі одній люблю я безліч...»	152
Ліна КОСТЕНКО	
«Очима ти сказав мені: люблю...»	153
«Гуде вогонь – веселий сатана...»	153
«Двори стоять у хуртовині айстр...»	154
«Моя любове! Я перед тобою...»	154
«Десь проходила ніжність між нами...»	155
«Осінній день березами почавсь...»	156
«Напитись голосу твого...»	156
«Ти загадка моя, ти сфінкс моєї долі...»	157
«Чи й справді необхідно, щоб жінка була мужня...»	157
«У світі злому і холодному...»	158
«Я дуже тяжко Вами відболіла...»	158
«Не знаю, чи побачу Вас, чи ні...»	158
«Розкажу тобі думку таємну...»	159
«І як тепер тебе забути?»	159

Борис ОЛІЙНИК

Парубоцька балада	160
«Я спокійно б лежав під вагою століть...»	162
Стара пісня на новий мотив	163
«І звідкіль воно хмара волохата...»	164
Мелодія	164
«Над Полтавою — літо бабине...»	165
«Був я вітром, був я лютим, був я нордом...»	166
«Летів до тебе турманом через моря і дні...»	166

Світлана ЙОВЕНКО

«Я так тебе люблю...»	167
«Так не можна чекати...»	167
«Я не просила ще нічого в тебе...»	168
«Була дитям — тебе боготворила...»	169
«Одна Десна до двох нас говорила...»	169

Василь СТУС

«Я знаю...»	171
«Я марно вчив граматику кохання...»	172
«Мов лебедина пісня розкрилила...»	172
«Вимріяна і жива донині...»	173
«А ти, як гілочка бузку...»	173
«Запахло сонцем, воском і зелом...»	174
«Тільки тобою білий святиться світ...»	175
«Вона лежить, як зібгана вода...»	175

Юрій ТАРНАВСЬКИЙ

Вісім очей	176
------------------	-----

Богдан РУБЧАК

«Самотні дівчата...»	177
«У клітці пісні...»	177
Пісня для Мар'яни	177

Василь СИМОНЕНКО

Вона прийшла	179
«Дотліває холод мій у ватрі...»	179
«Я і в думці обняти тебе не посмію...»	180
«Є в коханні і будні, і свята...»	180

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

«У синьому небі я висівав ліс...»	182
«Сеньйорито акаціє, добрий вечір...»	182

Оксані	183
«Ще під інеєм човен лежав без весла...»	183
«Дружиною мені приснились ви...»	184
«Ми підійшли до скирти, і впізнала...»	184
Танго – 1945	185
«Коли моя рука, то тиха, то лукава...»	186
«Вона була задумлива, як сад...»	187
«Я скучив по тобі, де небо молоде...»	188
«Сміяйтесь вам, мовчати вами...»	189
«Качки летять! Марієчко, – качки...»	190
«Це ти? Це ти. Спасибі... Я журюсь...»	191
«Не руш мене. Я сам самую...»	191
«Ходить ніч твоя, ходить ніч моя...»	192
«Ти плачеш. Плач. Сльозам немає влади...»	192
«Цю жінку я люблю. Така моя печаль...»	193
«Тринадцять руж під вікнами цвіло...»	193
«Я дві пори в тобі люблю...»	194
«Вас так ніхто не любить. Я один...»	195
«І липи темна тінь, горіха тінь прозора...»	196
«Коло тебенько я – дивись!...»	196
«Поглянь і глянь: з-за весен зими стали...»	197
«Що сама тоненька, як бриндуша...»	197
«Червоний светр, білий сміх я обійняв за плечі...»	198
Елегія	198
Іван ДРАЧ	
Етюд кохання	199
Лебединий етюд	199
Євген ГУЦАЛО	
«Я не знаю, хто ти, звідки ти...»	200
«Бузки. І дощ. І солов'ї хмільні...»	200
«Я твоя... шепотіли вуста, шелестіли, мов трави...»	201
Ігор КАЛИНЕЦЬ	
«Я радо йду у твій полон...»	202
Палка ніч	202
Три казки	203
«Раптом та ніч, уповання довгого трунок...»	203
«коли вона спала...»	203
«довший час...»	204
«вміння пасти левів...»	204
панно...	205

Тарас МЕЛЬНИЧУК	
«розкрий своє лоно...»	206
«сидимо на краю землі...»	209
Борис НЕЧЕРДА	
Ярешківський роман	210
Павло МОВЧАН	
«Що може вішувать про плід тернова квітка?..»	224
«Від доторку руки вода стає шовкова...»	224
«Прийшла ти до мене, пречиста любове...»	225
Леонід КИСЕЛЬОВ	
«Стати б хоч на менти лічені...»	226
«Земля така гаряча...»	226
«Ти полинеш сиза, наче птах...»	227
«Завтра буде світ такий, як завше...»	227
«Я ніхто для тебе, як улліс...»	228
«Згадаеш їжака, що я приніс...»	228
Мойсей ФІШБЕЙН	
Здалека	229
«Ні, я ніколи не засну...»	230
Григорій ЧУБАЙ	
«Коли до губ твоїх лишається півподиху...»	231
«О хто ти о хто...»	231
«А я тебе давно уже забув...»	232
Роман БАБОВАЛ	
«в кожному дзеркалі я причаївся...»	233
в жінок яких приваблюю...»	233
Дош	233
Пристрасть	234
Наталка БЛЮЦЕРКІВЕЦЬ	
Пора репетицій	235
Хор хлопчиків	235
Дівчина з кав'ярні	236
Калина	237
«Тремтить вода у склянці, і тремтить...»	238
«забуваються лінії запахи барви і звуки...»	238
Тарас ФЕДЮК	
«Заснути в обіймах і світу позбутись самим...»	240

«Це не твій маршрут. Не зарікайся...»	240
«Ми, наче дві пір'їни із білого крила...»	241
«Залізний сніг дорогу замете...»	242
Василь GERACИM'ЮK	
«Прийшов, привітав, і сказали, що вже по весіллю...»	244
«Були вечори опівнічні — як давні листи...»	244
Сонет	244
Попелиста осіння смерека	245
Елегія до Ольги	246
Павло ГІРНИК	
Чураївна	247
«Так минає не осінь, і лід так не тане, як ти...»	247
Ігор РИМАРУК	
Ксерокопія	248
Дош	248
Фрагмент	249
Юрій АНДРУХОВИЧ	
«Що хочеш ти? Спокою під крилом...»	250
«А це така любовна гра...»	250
Любовний хід по вулиці радянській	251
«Я стужився. Я, мов кінь, погриз вудила...»	252
«Ангели Божі — й ті не знають птаха...»	253
Олександр ІРВАНЕЦЬ	
Травнева балада	254
Віктор НЕБОРАК	
Визначення киці	256
Волосся	257
Оксана ЗАБУЖКО	
Попелюшка	258
«Од такої тоски...»	260
Неоніла СТЕФУРАК	
«Вже тільки снишся... згадую ім'я...»	261
«Сотворена з ребра твого, Адаме...»	261
«Я так люблю твої листи...»	262
Іван МАЛКОВИЧ	
Ольвія дальня слів твоїх майже нечутна...	263

Тільки спогад	263
Нешасливе кохання	264
Юна майбутня дружина	264
Кость МОСКАЛЕЦЬ	
Вона	265
Іван АНДРУСЯК	
«із повітря в повітря зринають твої птахи...»	266
Замовляння з голубами	266
«сонна осінь з голубами янголів...»	267
«Панночко з блакитними очима...»	268
Юрій БЕДРИК	
Єва	269
Попіл	269
Тарас ДЕВДЮК	
«Ти пожинна мені і тому найніжніша у світі...»	270
«ми цілу ніч садили сад...»	270
«я тут приляжу біля тебе десь приблизно...»	270
Сергій ЖАДАН	
«За хвилину до того, як випаде дощ...»	271
«вона ще не виросла і не втратила голову...»	271
«Музика, очерет...»	272
«Навіть якби ти покинула ті місця...»	272
Ростислав МЕЛЬНИКІВ	
«Сліпим дівчаткам...»	274
«Маленька дівчинко ти певно мазохістка...»	274
«В цій країні дощі помаранчеві...»	275
Роман СКИБА	
«Я не ходив до вашого туману...»	276
«На Місяці – осінь...»	276
Л. П.	276
«А в нашій місті, як у чистім полі...»	277
Сергій ПАНТЮК	
Елегія всерйоз	278
Королева котів	278
Василь МАХНО	
«нам знову залишиться вивчити двом...»	280

Анатолій ДНІСТРОВИЙ

- «у неї очі великі вітрини в яких...»281
«жовтий місяць гойдала...»281
«Блукаєш пам'яттю моєю, ніби привид...»282

Олег СОЛОВЕЙ

- «Заирни в мої очі осінні...»283
«Каварня, вулиця, театр...»283

Маріанна КІЯНОВСЬКА

- «Я злукавлю з-тобою. І піду додому вночі...»284
«Та любов, як тарпан. Тільки іскрами креше душа...»284
«Як впізнати тебе серед каменів цих...»285
Поетові...285

Мар'яна САВКА

- «Усе в тобі нагадує мене...»286
«А долоні ще пахнуть травою, волосся – туманом...»286
«І нам відкриваються книги, яких ми не знали...»286
«Ти захотів загубитися. Так, загубитись...»287

Оксана КУЦЕНКО

- «Ти зрадливіш любові, яка тебе ще не знайшла...»288
«Розчулення душі, мов затишок, – примарні...»288
«Плаче за мною пустеля...»289
«Спи, мій ангеле, спи – це вже осінь холодна і рання...»290
«місяць згублених речей...»291
Колискова291

Сашко УШКАЛОВ

- «нори золотих лисенят наче вени...»293
«усе це поволі стирає наші видимі межі...»293
«сни про україну...»293

**ДОДАТОК ДО ПРОЧИТАНОГО, ЩО СТАНЕ В ПРИГОДІ
ВЧИТЕЛЕВІ ТА УЧНЮ**295

КОМЕНТАРІ ТА ПРИМІТКИ295

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ І МИСЛИТЕЛІ ПРО ЛЮБОВ .333